

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 114/2024-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duřu a sudcov Ladislava Duditřa (sudca spravodajca) a Rastislava Kařřáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného JUDr. Zuzanou Srnákovou, advokátkou, Podbrezovská 39, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B3-23Cpr/8/2017 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B3-23Cpr/8/2017 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietřahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní sp. zn. B3-23Cpr/8/2017 konal bez zbytočných prietřahov.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **3 000 eur**, ktoré **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **856,75 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. februára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietřahov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní vedenom aktuálne pod sp. zn. B3-23Cpr/8/2017, ktoré bolo do 1. júna 2023 vedené na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 23Cpr/8/2017. Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov. Zároveň žiada o priznanie primeraného finančného zadostučinenia vo výške 8 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal na okresnom súde 5. júna 2017 žalobu o určenie rozsahu zodpovednosti zamestnávateľa za škodu vzniknutú pri pracovnom úraze. V napadnutom konaní, ktoré je od 1. júna 2023 vedené na mestskom súde, nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti meritórne rozhodnuté.

3. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 114/2024-16 z 28. februára 2024 bola ústavná sťažnosť sťažovateľa prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

4. Po prijatí ústavnej sťažnosti mestský súd vo veci rozhodol rozsudkom č. k. B3-23Cpr/8/2017-962 z 28. marca 2024 tak, že za pracovný úraz žalobcu, ktorý utrpel 25. júna 2015 ako zamestnanec žalovanej, zodpovedá žalobca v rozsahu 50 % a žalovaná v rozsahu 50 %. Zároveň určil, že žiadna zo strán ani intervenient nemajú právo na náhradu trov konania. Rozsudok v čase rozhodovania ústavného súdu nenadobudol právoplatnosť.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti zrekapituloval doterajší priebeh napadnutého konania, pričom v súvislosti s prietahmi zo strany okresného súdu (v súčasnosti mestského súdu) uviedol, že ho okresný súd vyzval 30. júna 2017 na zaplatenie súdneho poplatku a 7. septembra 2017 vyzval žalovaného na vyjadrenie k žalobe. Keďže žalovaný na výzvu súdu nereagoval, sťažovateľ 11. januára 2019 navrhol okresnému súdu, aby žalovanému uznesením uložil povinnosť vyjadriť sa k žalobe aj s poučením o následkoch nesplnenia uloženej povinnosti. Okresný súd bol však v napadnutom konaní vyše 3 roky nečinný, neurčil ani prvé pojednávanie a okrem jednej výzvy žalovanému nevykonal žiaden procesný úkon. V dôsledku uvedenej nečinnosti okresného súdu nie je v súčasnosti napadnuté konanie ani po vyše 6 a pol roku od podania žaloby právoplatne skončené, pričom k prvému pojednávaniu vo veci došlo až po 5 rokoch od podania žaloby.

6. Ukazovateľom zbytočných prietahov na strane okresného súdu má byť aj to, že Sociálna poisťovňa mu podaním z 1. mája 2019 oznámila svoj vstup do konania ako intervenient na strane žalovaného, pričom okresný súd oznámil stranám sporu túto skutočnosť až 27. mája 2021. Sťažovateľ 28. septembra 2020 adresoval predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy v konaní, ktorá bola vyhodnotená ako dôvodná.

7. Podľa názoru sťažovateľa napadnuté konanie patrí do bežnej agendy všeobecného súdnictva, nevyznačuje sa ani faktickou zložitou vecí, o čom svedčí to, že okresný súd po uplynutí roka od termínu prvého pojednávania vyzval strany sporu na doloženie záverečných rečí. Ide pritom o individuálny pracovnoprávny spor s ochranou sťažovateľa ako slabšej strany.

8. Sťažovateľ sa nijakým spôsobom nepodielal na priet'ahoch v napadnutom konaní. Práve naopak, bol to sťažovateľ, ktorý svojimi podaniami urgoval konajúci súd, aby vo veci konal. K priet'ahom v napadnutom konaní došlo výlučne postupom konajúceho súdu, čo má za následok porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie mestského súdu:

9. Mestský súd vo svojom vyjadrení, ktoré tvorí písomné stanovisko predsedníčky mestského súdu a zákonného sudcu, zrekapituloval doterajší priebeh napadnutého konania chronologickým prehľadom procesných úkonov súdu a strán sporu. Zákonný sudca dodal, že mu bol spis ako reštančný prerozdelený až 5. mája 2021 a v tomto kontexte k nemu pristupoval, pričom procesné úkony vykonával tak, aby nedochádzalo k zbytočnému predlžovaniu napadnutého konania. Zároveň uviedol, že sa nemôže relevantne vyjadriť k procesnému postupu predošlej zákonnej sudkyne v danej veci, keďže nemá vedomosť o tom, čo jej bránilo v predošlom období pokračovať v konaní.

10. Zákonný sudca poukázal na stav vysokého počtu nerozhodnutých vecí, ktoré mu boli ako novovymenovanému sudcovi pridelené a rovnako na vysokú zaťaženosť príslušných súdov, ako aj mnohoročnú neschopnosť štátu zabezpečiť základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, čo je mnohokrát zneužívané zo strany advokátov znalých pomerov na bratislavských súdoch. Zákonný sudca poukázal na skutočnosť, že advokátka žalobcu podala ústavnú sťažnosť až po podaní záverečnej reči za svojho klienta a len 10 dní pred tým, ako sa konalo pojednávanie, na ktorom súd avizoval zákonné skoncentrovanie konania a meritórne rozhodnutie. Uvedené uplatnenie práva preto zákonný sudca vníma ako snahu získať aspoň nejaké peňažné plnenie zo strany štátu. Rozhodnutie, či došlo k porušeniu označených práv, zákonný sudca ponecháva na rozhodnutí ústavného súdu, ktorého nález bude rešpektovať.

III.2. Replika sťažovateľa:

11. Vzhľadom na obsah spisu a vyjadrenie mestského súdu ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľa na zaujatie stanoviska k vyjadreniu mestského súdu a pristúpil k meritórnemu posúdeniu dôvodnosti ústavnej sťažnosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

12. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote je založená na nekonaní, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu (v súčasnosti mestského súdu) v napadnutom konaní.

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej

len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

14. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza z ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

15. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

16. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

17. Predmetom napadnutého konania je pracovnoprávny spor, ktorým sa sťažovateľ v procesnom postavení žalobcu domáhal určenia rozsahu zodpovednosti zamestnávateľa za škodu vzniknutú pri pracovnom úraze, ktorý utrpel 25. júna 2015. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov. V súlade s judikatúrou ESLP však pracovnoprávne spory patria medzi tzv. citlivé konania, ku ktorým majú sudy pristupovať s osobitnou rýchlosťou.

18. Z pohľadu ústavného súdu je možné napadnutému konaniu priznať aj určitú mieru skutkovej zložitosti, ktorá vyplýva najmä z potreby vykonania znaleckého dokazovania. Uvedené tak bolo objektívnym faktorom, v ktorého dôsledku došlo k určitému predĺženiu napadnutého konania, avšak s poukazom na jeho celkovú dĺžku nie je ani táto okolnosť spôsobilá sama osebe v plnej miere ospravedlniť vznik a existenciu prietahov v konaní, ktoré nie je právoplatne skončené ani po takmer 7 rokoch od jeho začiatku.

19. Pri hodnotení správania sťažovateľa ústavný súd po preskúmaní súdneho spisu konštatuje, že správanie sťažovateľa samo osebe nemalo zásadný vplyv na jeho celkovú dĺžku.

20. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom, bol postup konajúceho súdu. Ústavný súd po dôkladnom rozbere súdneho spisu konštatuje, že okresný súd spôsobil zbytočné prieťahy v úvodnej fáze napadnutého konania v období od doručenia žaloby žalovanej spolu s výzvou na vyjadrenie k nej (7. septembra 2017) do vydania uznesenia, ktorým zamietol návrh žalobcu (sťažovateľa) na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia (10. marca 2021). Proti uvedenému uzneseniu podal následne sťažovateľ odvolanie, ktoré Krajský súd v Bratislave odmietol uznesením z 19. januára 2022. Obdobie od podania odvolania do vrátenia spisu okresnému súdu (t. j. od 8. apríla 2021 do 25. januára 2022) ústavný súd nepričítal na ťarchu okresného súdu. Po vrátení veci okresný súd až do vydania meritórneho rozhodnutia pokračoval v napadnutom konaní plynulo a bez prieťahov. Dňa 28. marca 2024 sa konalo pojednávanie, na ktorom bol vyhlásený meritórny rozsudok, ktorý dosiaľ nenadobudol právoplatnosť.

21. Nadväzujúc na už uvedené, ústavný súd konštatuje, že celková dĺžka konania bola vo veľkej miere ovplyvnená úplnou nečinnosťou okresného súdu „v prvej polovici“ dĺžky napadnutého konania. Postupom okresného súdu (v súčasnosti mestského súdu) v napadnutom konaní tak došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

22. Napriek tomu, že vo veci bolo meritórne rozhodnuté, ústavný súd prikázal mestskému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prieťahov, keďže rozsudok dosiaľ nie je právoplatný a prebieha jeho doručovanie stranám sporu a intervenientovi (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

23. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020). Sťažovateľ žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 8 000 eur. Ústavný súd považoval v okolnostiach prejednávanej veci za primerané priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 3 000 eur, ktoré mu je mestský súd povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu). V prevyšujúcej časti požadovaného finančného zadosťučinenia návrhu sťažovateľa nevyhovelo (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

24. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 856,75 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie

ústavnej sťažnosti) vykonané v roku 2024 podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2024 v sume 13,73 eur (podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania tak predstavuje sumu 856,75 eur vrátane dane z pridanej hodnoty, keďže právna zástupkyňa sťažovateľa je jej platcom. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. apríla 2024

Libor Duľa
predseda senátu